

Беларуская

КРЫНІЦА

Палітычная, Грамадская і Літаратурная Газета.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:

ВІЛЬНЯ, Людвісарская 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19)

Рэдакцыя адчынена ад 9 гадз. ран. да 4 гадз. веч.

Цэны абвестак паводле ўмовы.

„Бел КРЫНІЦА“ каштуе на год—4 зл., на паўгода — 2 зл., на 3 месяцы — 1 зл. Заграніцу ўдвая даражэй.
ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ.

3 бездарожжа
на дарогу!...

Па нашых сёлах працуюць рожныя чужацкія, яўныя і тайныя, арганізацыі і ўцягваюць у свае сеткі беларускую моладзь. Вось жа моладзь наша павінна добра знацца на вартасці гэтых арганізацый. Тымчасам, як бачым, знаёмасць нашай моладзі ў гэтай справе слабая, калі яна шмат дзе ідзе пад чужацкім сьцягам.

Найбольш пашыранай такой арганізацыі сярод нашай моладзі на беларускіх землях пад Польшчай зьяўляецца „Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej“. Гэта „Старожышчэ“ пашыраецца перадусім ксяндзы палякі і ўсякімі спосабамі, маючы загад польскага біскупна Ялжыкоўскага, пад пляшчам каталіцтва, уцягваюць у яго рады нясьведзанаю беларускую моладзь. І дзякуючы такой сільнай агітацыі, пры помачы нават павялі Католичэскага Касьцёла, дасялі мыга з нашай моладзі ня толькі каталікаў, але й праваслаўнай ідэе за гласам гэтых агітатараў. Дык няхай-жа будзе ведама беларускай моладзі, што „Stow. Mł. Polskiej“ гэта звычайная польская нацыяналістычная арганізацыя, якая па тое працуе на нашых землях, каб беларусы адцягнуць ад іх адраджэньня, ад іх справы сацыяльнай і, каб урэшце іх спольшчыць і запрэгчы да працы проціў уласнага народу. Аб каталіцкасьці-ж „S.M.P.“ ня прыходзіцца і гаварыць. Ідэя каталіцкасьці — паўсюдная, агульная. Пад сьцягам праўдзівай каталіцкасьці ў нашым краі павінна быць мейсца і беларусам, а тымчасам у радок „S.M.P.“ для нас, для нашай культуры няма мейсца. З гэтага ясна, што каталіцтва ў гэтай арганізацыі — гэта звычайнае прыкрыццё польскага нацыяналізму і моладзь наша йсці туды не павінна.

Далей ідзе „Związek Młodzieży Wiejskiej“ (бэбэхаўскае), які так-жа старанна намаўляе да сябе беларускую моладзь. Тут ужо іншы падход. Агітатары з гэтай арганізацыі на словах прызнаюць беларусаў, заклікаюць іх да супольнай працы з палякамі і нават шчыра змагаюцца часам з „S.M.P.“. Але мэта і ў гэтых тая-ж, што і ў гэтых: прысавіць беларуса, прывучыць яго да польскіх рук, заглушыць у ім сваё нацыянальнае і сацыяльнае пачуцьцё і ўрэшце зрабіць з беларуса гной пад польскую культуру, пад польскі дабрабыт. Значы, і тут ня мейсца нашай моладзі. Моладзь, якая ідзе і ў гэту польскую арганізацыю, дапускаецца народнага праступку, дапускаецца здрады сямяжных братоў сваіх.

Але апрача гэтых дзьвюх польскіх арганізацый на беларускіх і літоўскіх землях, якія „абрабляюць“ нашу моладзь, ёсць яшчэ адна арганізацыя „Стральцоў“. Ёсць гэта гвардыя польская „бэбэхаўская“ арганізацыя, якая рыхтуе нашу моладзь быць агольнай, на выпадак патрэбы, да аружнага вышупленьня, якое, рэч ясная, ня будзе на карысьць беларускага народу, але на шкоду ягонаю. Дух-жа, які пануе ў арганізацыях „Стральцоў“, гэта дух варожасьці і ненавісьці да беларускай справы, да беларускага сацыяльнага і нацыянальнага адраджэньня. Як да „Стральцаў“ павінна адносіцца наша моладзь — само праз сябе ясна.

Урэшце, апрача вылічаных польскіх эндэмічных і санацыйных арганізацый на нашых землях, якія палюць на беларускую моладзь, ёсць падобныя арганізацыі польскія і маскоўскія камуністычныя, якія тайным спосабам дабіраюцца да нашай моладзі і здабываюць сярод яе прыхільнікаў, а часта і гара-

Кангрэс Міжнароднай Студэнскай Конфэдэрацыі ў Рызе.

Ад 5 да 15 жніўня с.г. адбываўся чарговы XIV Кангрэс СІЕ. (Confederation Internationale des Etudiants—Міжнародная Студэнская Конфэдэрацыя). Кангрэс быў наладжаны латвійскім студэнствам пад пратэктаратам Прэзыдэнта Латвійскае Рэспублікі. У Кангрэсе брала ўдзел 95 дэлегатаў, рэпрэзэнтуючых 23 студэнскія нацыянальныя арганізацыі. Беларускае студэнства было рэпрэзэнтавана дэлегатамі Аб'яднаньня Беларускіх Студэнскіх Арганізацый у асобах: Др. А. Вітушка і студ. філ. Клагіша.

6 жніўня ў вялікай аўлі Рыскага Унівэрсытэту было ўрачыстае адчыненне Кангрэсу ў прысутнасьці рэктара унівэрсытэту Бірманіса, Міністра замежных спраў Зарыса, сакратара Прэзыдэнта Латвійскае Рэспублікі Зандэра, папскага Нунцыя Msgr. Цэккіні, Выканаўчага Камітэту СІЕ і прадстаўнікоў 23-ох нацыянальных студэнскіх арганізацый. Пасьля прывітальных прамоваў, акадэміцкі хор прапаяў некалькі латвійскіх народных песень, а ў залог агульнага супрацоўніцтва ўсе прысутныя прапаялі дружна „Gaudeamus igitur.“

Папалудні таго-ж дня вучасьвікі Кангрэсу адведзілі могілкі латвійскіх барацьбітоў, згінуўшых за вызваленьне сваё бацькаўшчыны, дзе быў зложаны ім вянок. А гадз. 19 ай, у залі студыя рыскага радыя, перад мікрофонам былі выказаны прывітаньні Латвійскаму народу шэфамі нацыянальных дэлегацый у іх роднай мове. Ад імя Аб'яднаньня Беларускіх Студэнскіх Арганізацый („А.Б.С.А“) гаварыў Др. А. Вітушка, які ў сваёй прамове, пасьля прывітаньня, зазначыў, што латвійскі народ гэрці-

чых староньнікаў камунізму. Пэўне-ж, кожная ідэя мае сваіх староньнікаў; так і з камунізмам. Аднак павінны мы ведаць, што камунізм у такой форме, якой яго бачым у С.С.Р.Р., замест шчасьця і дабрабыту, вясе народу поўную няволю. Маскоўскі сучасны камунізм — гэта цяжкая сацыяльная хвароба, з якой здараўленьне ня лёгкае. Праўда, у нас людзям сявья агулам жывецца цяжка і нават дужа цяжка. Моладзь гэта адчувае больш, як старыя і рвецца да лепшага жыцьця, а гэта жыцьцё лепшае абяцае суседні камунізм. Аднак моладзь наша павінна ведаць, што камунізм у жыцьці практычным зусім не такі, якім агітатары яго малюць і жыцьцё беларускага селявіна, а нават і работніка ў Радавай Беларусі зусім незайздроснае. Жыцьцё там асабліва селявіна якжа падобнае да жыцьця з часоў павшчыны! Вось-жа і гэтым камуністычным нагаворам моладзь наша не павінна паддавацца.

Мейсцам арганізацыйнай працы і духовага разьвіцьця для беларускай моладзі павінны быць арганізацыі беларускія, а прадусім Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры.

Беларускай моладзі да палепшаньня сваёй долі і да вызваленьня народнага ёсьць ална-адзіная дарога беларуская, дарога ўласнага і самастойнага змаганьня за свае нацыянальныя і сацыяльныя правы. Моладзь наша павінна добра сабе ўцяміць, што чужынцы, якога-бы колеру яны ня былі, вядуць нас на бездарожжа, вядуць нас да сваіх, а не да нашых мэтаў.

Пара, вялікая пара беларускай моладзі з чужых завулкаў і бездарожжа звярнуць на беларускі прасты і пэўны шлях!...

чым высілкам здабываюць сабе незалежнасьць і на далей не парваў брацкіх адносінаў з намі, даючы ў сваёй дзяржаве магчымасьць разьвівацца беларускай культуры, за што шчыра падзякаваўшы, вітае брацтва латвійска-беларускага народаў.

У наступныя дні, апрача працы ў 6 камісіях СІЕ, адбыліся экскурсіі па Латвіі, даклады, а ўвечар — балі і банкеты.

У адным з дакладаў аб мэтах і будучыні СІЕ закранута было пытаньне аб выхаваньні моладзі ў духу прыцельскіх міжнародных адносінаў і было таксама закранута пытаньне аб уосесьветным разаружэньні. Вэнгерскі дэлегат востра скрытыкаваў дзеяльнасьць Лігі Нацыяў, асабліва практыкае старэньня міжнароднай арміі дзеля ўтрыманьня сусьветнага спакою. У абарону Лігі Нацыяў выступіў швайцарскі дэлегат.

Адным з галаўнейшых пытаньняў зьяўляецца рэарганізацыя СІЕ. Ісваючы да гэтага часу паралак выбараў Выканаўчага Камітэту выклікаў непаразуменьне паміж паасобнымі нацыянальнасьцямі, ні сачы палітычны характар, што было прычынай выступленьня ў мінулым годзе з СІЕ невястрых дэлегацый: Голянды, Давіі, П. Ам. Злуч. Штатаў, Канады, Швэцыі, Паўднёвае Амэрыкі і інш. Рэарганізацыя статусу СІЕ, дасяць, быццам, магчымасьць ня толькі вярнуцца выступіўшым нацыям, але нават і ўвайсці другім народам. Паводле новага статусу СІЕ, выбіраюцца прадстаўнікі паасобных нацыяў Выканаўчы Камітэт, які складаецца з: старшын, віцэ-старшын і генэральнага сэкратара. Кіраўнікі паасобных Камісіяў (6) выбіраюцца прадстаўнікі таго-ж студэнскага нацыянальнага саюзу, ў якім дзяржаве знаходзіцца давая камісія. Праца СІЕ, у цэласьці падлягае кантролі Рэвізыйнай Камісіі СІЕ, у склад якой уваходзяць прадстаўнікі ад кожнага нацыянальнага студэнскага саюзу. Дзеля аканчальнага выбару Выканаўчага Камітэту і перапрацоўкі статусу СІЕ, сабаруцца прад Калядамі прадстаўнікі ўсіх нацыянальных студэнскіх саюзаў у Гішпанію або ў Швайцарыю. Старшыё СІЕ, пакульшто астаецца стары старшыня СІЕ, гр. Я. Пажарскі (паляк).

Беларуская дэлегацыя на Кангрэсе СІЕ зрабіла даклад аб дзеяльнасьці „АБСА“, аб становішчы і варунках жыцьця і працы беларускага студэнства, і аб нацыянальна-культурным уліску ўсяго беларускага народу.

Няспрыяючы на дзвер'е падчас Кангрэсу і нейкі хаўтурны настрой на яго паседжаньнях не пашкодзілі дэбрат арганізацыі Кангрэсу, ладжанага латвійскім студэнствам пад кіраўніцтвам ветлівага гр. Раўдэнса, старшыні Латвійскага Студэнскага Саюзу. Арганізацыя сёлетняга Кангрэсу можна лічыць прыкладам дэбрат арганізацыі.

Кангрэс быў закончаны 15 жніўня разьвітальным банкетам на чэсьць вучасьвікаў Кангрэсу Студэнскай Конфэдэрацыі, пасьля каторага разьвіталася беларуская дэлегацыя з прадстаўнікамі іншых нацыяў, вывозячы прыемныя ўспаміны аб погасьціннасьці латвійскага студэнства.

Наступны чарговы Кангрэс СІЕ адбудзецца ўлетку 1933 г. у Вэнэцыі.

Б. Р.

„Беларуская Крыніца“ выходзіць у месяцы верасьні сёл. г. — 10-га, 20-га і 29-га дня.

Літоўская перамога.

На пачатку сёлета года, як прыпамінаем, была ўзьяўшася вялікая заваруха між немцамі і літоўскім урадам у справе Клайпеды. А справа гэта ў тым, што клайпедскія немцы, ці лепш сказаць зьнемчаньны літоўцы, пачалі паступаць так, як бы коіна гэта была ня часткай неразьдзельнай Літвы, а складовай часткай Нямеччыны. На чале гэтага руху стаяў Бэтхэр, старшыня Клайпедзкага аўтаномнага ўраду. Дайшы ўрэшце да таго, што прадстаўнік літоўскага ўраду, губэрнатар Клайпеды Мэркіс, арыштаваў Бэтхэра і на яго месца назначыў другога. За клайпедскіх немцаў заступіўся нямецкі ўрад. Справа апынулася ў Лізе Народаў, дзе 20.ІІ сёл. г. выйграла Літва; тады немцы справу гэту ськіравалі ў Міжнародны Трыбунал у Гаагу, даказваючы, што ўрад літоўскі парушыў клайпедскую аўтаномію, якую ён у 1923 г. падпісаў.

У Трыбунале разгляд споркі цягнуўся даволі доўга. Выглядала, што Літва прайграе. Аднак сталася інакш. 11.VIII сёл. г. Трыбунал большасьцой $\frac{2}{3}$ галасоў аб'явіў прысуд, у якім сьцьвярджае, што літоўскі ўрад, сьціп забіраючы са становішча старшыня клайпедзкай дырэкторыі, паступіў згодна з міжнародным правам агулам і з статутам аўтаноміі Клайпеды. бо старшыня гэны парушыў суверэннае права Літвы на Клайпеду.

Праўда, у прысудзе Трыбуналу ёсьць пункты і не на карысьць Літвы, але яны няістотныя, цалком другарадныя.

Газэты пішуць, што на прыхільны для Літвы прысуд падзеіў, не гаворачы аб падставах праўных, так жа і той факт, што літоўскі ўрад, дужа заастрэня адносіны з немцамі ў Клайпедзе пасля звальнення Бэтхэра, як мог, так дагодзіў і ні ў чым ня звязіў і не парушыў культурных і палітычных правоў нямецкага насельніцтва.

Па гэтай-жа лініі пашоў і Міжнародны Трыбунал: ён цвёрда падчыркнуў суверэннае права Літвы на Клайпеду і адначасна сьцісла і прыгожа згарманізаваў права гэта з аўтаноміяй Клайпедзкага краю.

Прысуд Трыбуналу ўсё літоўскае грамадзянства, як у Коўне, так і ў Вільні, прыняло з вялікай радасьцяй.

У Коўне адбываліся публічныя аб спра-

3 газэт.

„Białoruski wrzód“.

У газэце „Діло“ былі друкаваны матэрыялы аб савецка-польскіх перагаворах у Рызе з 1921 г. „Діло“ паміж іншым пісала, што Саветы прапанавалі Польшчы ўкраінскія павёты на ўход ад Збруча (Камянец-Падольскі, Праскураўскі, Канстантынаўскі і інш.) і што польская дэлегацыя адказалася ад таго па дарка.

На гэта адказвае сябра польскай дэлегацыі ў Рызе б. міністар Л. Васілеўскі, які ў пісьме ў рэдакцыю „Діло“ сьцьвярджае, што ніякіх падобных прапанаваньняў з боку Саветаў адносна ўкраінскіх павётаў ня было і гэтая справа ў кругу польскай дэлегацыі не абгаварывалася. Што ж датыча беларускіх павётаў, то такая гутарка была. Л. Васілеўскі ў гэтай справе піша даслоўна так: „калі ў Рызе вяліся перагаворы, можна было вычуць, што большавікі былі прыхільны да шырэйшых тэрыторыяльных уступак, але толькі коштам Беларусі. Калі б гэту справу польская дэлегацыя паставіла рубам, то Польшча магла б атрымаць Мэнск і блэй...! Але большасьць польскай дэлегацыі з п. С. Грабскім на чале, гэтаму рашуча супрацівілася і на гэту тэму ў польскай дэлегацыі ішлі гарачыя спрэчкі“.

ве Клайпедзкай лекцыі, якія праз радзь перадаваліся шырокаму сьвецу. Адбыліся там так-жа публічныя маніфэстацыі, у якіх шырокія слаі насельніцтва прымалі ўчасьце, выжажачы сваю радасьць.

Віленская літоўская газэта „Viln. Rytujus“ (17.VIII.32) гэтак канчае артыкул „Trečias laimejimas“ аб гэскім прысудзе: „...Літоўскі народ па гэтым прысудзе, як і па прысудзе 15.X.1931 г. (у справе беспасрэдных камунікацыйных зносінаў з Польшчай — прып. ред.), можа сьмела сказаць — у Гаагу ёсьць справядлівасьць“.

Ад сьцягэта можам толькі пацьвердзіць, дадаючы адначасна, што і літоўскія палітыкі і дыплёматы ўмела і з шчырай любоўю Бацькаўшчыны працуюць каля вялікай справы ўмацаваньня маладой літоўскай дзяржаўнасьці.

М. К.

Чаму Польшча не хацела Мэнска, мы ведаем; паводле слоў таго самага Грабскага, „żeby nie mieć w Polsce białoruskiego wrzodu“. Але чаму Саветы хацелі яго пазбыцца — згадаць трудна. Магчыма і яны не хацелі „беларускага вераду“, а магчыма і тое, што хацелі гэты „верад“ аддаць Польшчы. Але Саветы патрафіць і цяпер зрабіць тое, чаго ім не ўдалося ў Рызе: яны аб'яўляюць чыста беларускія раёны, як Койданаўшчыну, польскімі нацыянальнымі раёнамі, чым як-бы аддаюць гэты раён „этнографічнай“ Польшчы..

Пустое самахвальства.

Польская часопісь „Wschód“, якая мае на мэце будзьённе ўсходніх народаў а так-жа інфармаваньне аб іх народна-палітычным і культурным жыцьці, у нумары 34 г. г. піша, што адрадіўшыся народы (Польшча, Літва, Латвія, Эстонія, Фінляндія) павінны ідэова памагчы адрадіцца і іншым народам, паложаным далей на ўход. Да гэтага паклікана найбольш Польшча, якая „дзякуючы шырэйшым матэрыяльным магчымасьцям і сваёму палажэньню, можа служыць праводнай зоркай для ўцісканых і нападаных краёў“.

Прачытаўшы гэтыя словы ў перадавіцы „Усходу“ прыходзіць думка ў галаву: ня ўжо рэдактары „Усходу“ прапанаваны, што гэтыя словы будуць чытаць толькі на далёкім ўходзе, а тут, у Польшчы, іх ніхто не прачытае? Бо паверыць гэтым словам могуць людзі толькі на далёкім і то вельмі далёкім ўходзе, дзе нашых „зорак“ ня відаць, а тут у нас іх ніхто не паверыць. Дык нашто гэта пустое самахвальства: ня ўжо толькі на экспарт?

Р.

3 беларускага жыцьця.

Цяжкае палажэньне Віленскай Беларускай Гімназіі. Зліжваецца новы 1932-33 школьны год, ад першага верасьня пачынаецца ў школах навука, а дзе Віленскай Беларускай гімназіі яшчэ ўсё нявыразна. Бяцькаўскі Камітэт гімназіі ўсё зрабіў што мог, каб забясьпечыць навуку беларускай моладзі ў сваёй беларускай гімназіі, а цяпер астаецца адно: што на гэта скажучь польскія школьныя ўлады.

Бяцькаўскі камітэт сваёчасна падаў у Кураторыю адпаведных кандыдатаў на ды-

inż. Ad. Klimovič.

Samapomač u žyćci narodaŭ.

Varunki dla kooperatyŭnaj pracy.

Usio vyšejskazana je až nadta vyrazna šviedčyč ab karyściach, jakija narod moža mieč z samapomačy arhanizavanaj u formie kooperatyŭnaj. Histryčny-ž pierahlad rozvítku hetaj samapomačy ŭ paasobnych narodaŭ pakazvaje miž inšym, što: 1. da samapomačy ludzi bralisia „a 12-taj hadzínie,“ h. zn. tady, kali biada była ŭžo najbolšaj i nijakaj inšaj pomačy ŭžo nieadkul było dastač; 2. što samapomačy hetaj ludzi nia ŭžyvali šlepa, ale lačylisia jeju pierad usim imienom ad taho, što im bala: anhljcy — ad vyzysku pryvatnych handlaroŭ, francuzy — ad niastačy ramiesnych majsterniaŭ, niemcy — ad niastačy hrašej na zvarot i ździrstva niasumlennych lichviaroŭ, dancy — ad niavyhodaŭ razdrobnašci sialanskich haspadarak i h. d. i što 3. kooperatyŭnaja samapomač roŭna ŭspamahaje jak małyja, tak i vialikija narody, — jak sto hadoŭ tamu nazad, tak i pa siahoŭniašni dzień.

Pry ŭsim hetym adnak nielha думаць, што прыхожа і проста пышная kooperatyŭnaja kvietka zdolna vyraści pry ŭsiakich umovach i na ŭsiakaj hlebie. Nie! Kožny haspadar viedaje, što ŭradžaj z pola budzie tym bolšy, čym lepš i staraŭniej jon heta pole pryhatuje — vykarčuje, ačyścić z pyrniku, asotu i inšaha pustaziella, abrobić i pahnoić. Biez papiaredniaha pryhatavaŭnia hleby nia budzie ŭradžaju, choč-by siejałasja i hetu hlebu niaviedama jak darahoje i dobreje siaubovaje ziernie. A pryčyna takoha nieŭradžaju budzie nie ŭ pasieŭnym ziarniaci — bo samo pasabie jano dobreaje, — a tolki j vyklučna ŭ niepryhatavanaj hlebie.

Taksama majecca reč i z duchovym zierniem, z dumkaj choč-by takoj kooperatyŭnaj samapomačy. Heta dumka, jak bačym, zdolna dać navat vialiki ŭradžaj, ale taksama z tym tolki

varunkam, što hrunt pad jaje musić być ŭže pryhatavany.

Dumka kooperatyŭnaj samapomačy była nazvana zierniem duchovym; dziela taho i hrunt pad jaje, hleba pavinna być i sapraŭdy jošč tak sama duchovaj. Hetaj hleбай jošč sama ludzkaja duša. Kab-ža ŭ dušy dy pryvilasia i zaradziła niejkaia dobraja dumka, treba hetu dušu ludzkuju taksama adpaviedna pryhatavač, treba z jaje vykarčavač usio dzikaje, čužoje, treba jaje vypałać, uspachač, treba pahnoić i tady tolki zasiejač.

Samo araŭnie — baranavaŭnie nie daje čalavieku nijakaj karyści, a vymahaje nia raz sapraŭdy kryvavaha potu, a hnajeŭnie — i vialikich vydatkaŭ hrašovych. I adnak ničto z razumnych haspadaroŭ nia skaža, što abrablaŭnie i hnajeŭnie ziamli jošč čynnašciaj lišniaj, a navat niepatrebna; ničto hetaha nia skaža, bo viedaje, što kali ziamli nie pryhatuje, dyk nia tolki nia budzie mieč ŭradžaju, ale budzie mieč i straty: jak pasieješ, tak i pažnieš.

Toje samaje i z pryhatavaŭniem hleby pad pasieŭ duchovy. Pryhatovyvač hlebu treba, choč heta praca i ciažkaja, i kaštoŭnaja, a pry siaŭniašnich nienormalnych varunkach navat nia ŭsiudy biašpiečnaja; pryhatovyvač treba, choč sama siabie heta praca nie aplačyvaie, a tolki patrabuje na siabie biazmiežnych achviar; pryhatovyvač treba, bo biaz hetaha najlepšaje duchovaje zierne abo susiom nia ŭzyjdzie, abo kali i ŭzyjdzie, dyk napeŭna zasochnie i prapadzie. Pryčyna-ž hetaha budzie nia ŭ jakašci ziarniaci, a tolki i vyklučna ŭ niapryhatavaŭni duchovaj hleby, pryčyna budzie ŭ napaŭovu dzikaj i pustoj abo čužym pustaziellam zapoŭnienaj narodnaj dušy.

Klučom, što adčyniaje skarby ziamielnaj ŭradžajnašci, jošč siakiera i lom — na karčy, matyka — na pustazielle, pluh, barana, pahnoi i ziernie — na samy hrunt. Klučom-ža da ludzkoj dušy kožnaha narodu jošč zaŭsiady jaho rodnaia kultura. Rodnaia tolki kultura moža adčynić i zrabić ahuľna dastupnymi skarby narodnaj dušy. Histryja nia viedaje nivodnaha pry-

kładu, kab narod, straciŭšy svaje kulturnyja skarby, moh mieč sapraŭdny dabrabyt. Zatoje naadvarot, jak tolki jaki-niebudž narod vyzvaliŭ z zaležnašci svaju dušu, svaju kulturu, jon šybkimi krokami dachodziŭ i da ŭsiestaronnaha dabrabytu materyjalnaha.

Dosyć uspomnić tut choč-by, što prodkami klasyčnych formaŭ kooperacyi nia byli narody duchova zaležnyja ad kahošci čužoha. Nie, kooperacyja vyrasła z starych i historyčaj niepravanyh kulturnych skarbaj narodaŭ: anhielskaha, hiernanskaha, francuskaha... Bolej taho. Navat karystacca vypracavanymi ŭžo, a znača hatovymi formami kooperatyŭnaj samapomačy mahli tolki tyja narody, jakija prad tym ŭžo prabudzilisja kulturalna. Pyšnaja siahoŭnia kooperacyja českaia, latyskaja, finskaja pryvilasia tolki tady, kali ŭ hetych narodaŭ była prabudžana da žyćcia ichnaja rodnaia kultura. A znača, ani čechi nie tvaryli kooperacyi na kultury niemieckaj — choč jana ŭ ich była tady ŭ sile i ŭ modzie, — ani latyšy — na kultury rasiejaskaj, ci taksama niemieckaj, ani finny — na kultury švedzkaj: usie hetaja i inšaja narody špiarša praarali praz svaju narodnuju dušu baraznu svajej rodnej, nacyjanalnaj kultury i tady tolki siejali tudy dobrarodnaje ziernie kooperatyŭnaj samapomačy. ŭradžaj byŭ peŭny i my jaho siahoŭnia padziŭlajem.

Z asablivym urešcie naciskam treba zaznačyć, što i ŭkraïnskaja kooperacyja, ab katoraj była mova vyšej, nia ŭznikla sama praz siabie: jaje papieradžała doŭhaja achviarnaja praca kulturna-adradženskaja. Takoje choč-by tavarystva „Prosvita“ anahdaj (1928) abychodziła 50-ya ŭhodki svajej zaslužonaj pracy. Z hetaha dobrych poŭkapy hadoŭ pajšlo na padhatoŭku i raz bolš, inšy raz mienš udaŭlja proby haspadarčaj pracy naahu i kooperatyŭnaj — asabliva. ŭkraïncy razumieli kaniešnašć takoj pracy, pry hetaj pracy vytryvali i dziakujučy hetamu tolki zaslužona siahoŭnia karystajuca jejnymi pŭdami — karyšciaj z kooperacyi.

Vyvad zhetul jasny, što pierš čym siejač

рэктара гімназіі. Аднаго Кураторыя зацвердзіць адмовілася, астаўся кандыдат другі, але гэтага другога Кураторыя да гэтай пары яшчэ зацвердзіла, ані адмовілася зацвердзіць. Паданы так-жа і амплікт вучыцель у зацверджаньне і такома ніякага адказу няма. Словам, улада, ад якой залежыць лёс нашай гімназіі, ўсё яшчэ маўчыць.

Каб прысьпяшыць у час разьвязку няпэўнага цяпер палажэньня гімназіі, Бацькаўскі камітэт дня 17 г. м. пасылаў дэлегацыю ў Міністэрства асьветы ў Варшаву, але і там нічога канкрэтнага дэлегацыя не даведалася. Адзіна толькі Віленскі Ваяводскі ўрад паставіў справу канкрэтна ў адносінах да гімназіі: — прыслаў паперу, каб асвабодзілі памешчэньне, дзе дасюль месціцца гімназія. Як аканчальна разрашыць польская ўлада лёс Віленскай Беларускай гімназіі, хіба-ж хутка будзем ведаць, бо за тыдзень мусюць ужо распачацца заняткі ў школах.

Паварот з Амэрыкі кс. Шутовіча. У мінулую суботу 20 г. м. вярнуўся на бацькаўшчыну вядомы змагар за правы беларускай мовы ў каацэлю кс. В. Шутовіч. Кс. Шутовіч прабываў у Амэрыцы больш 3-ох гадоў.

Ксяндзоў беларусаў пасылаюць або ў польскія, або ў маласьведамыя нацыянальна беларускія парафіі. Мы няраз ужэ пісалі аб палітыцы Віленскага р. к. арцыб. Ялбыжкоўскага адносна беларусаў. Гэта палітыка праяўляецца і ў тым, што арцыб. Ялбыжкоўскі пасылае ксяндзоў беларусаў або ў польскія, або ў маласьведамыя нацыянальна беларускія парафіі. Пасылае назначэньня ко. Рэшацыя ў чыста польскую парафію на захадзе Беларэток, апошнімі часамі ў той-жа бок нават і кс. А. Лёвош у парафію Стэрасельцы. Словам, арцыб. Ялбыжкоўскі пасылае ксяндзоў — беларусаў туды, дзе наймеш беларускай народнай сьведомасьці, або ў чыста польскія парафіі, а ў беларускія парафіі, дзе народ дамагаецца навукі Праўды Божай на беларуску, ён пасылае ксяндзоў палякоў.

„Leki na ździeki“ — Пад гэтым назовам, як № 1 „Коопэратыўнай Бібліятэкі“, выйшаў з друку коштам Віленскага Адзёлу БІГІК кароткі „папулярны нарыс коопэратыўнай самапомачы“. Кніжку напісаў інж. Клімовіч.

Тытул і падтытул кніжкі гавора аб ейным зьмесьце: выгумачаны тут найважнейшыя прычыны сучаснага крызысу, паказана,

Новы р.-каталіцкі біскуп у Пінску.

На мейсца памёршага сьвятэйшага вясной у Пінску р.-к. біскупа Ж. Лазіскага, адпаведна ўлады назначылі туды біскупам ксяндза Казімера Букрабу, які дагэтуль быў дэканам у Бэрасьці. Анагдай 21 г. м. адбылася ў Вільні канэкрацыя (пасьвячэньне) новага біскупа, а ў наступную нядзелю 28 г. м. мае адбыцца інгрэс (урачысты ўходзіны) гэтага біскупа ў сваю Пінскую катэдру.

Чым ёсьць для Беларусаў на будучыню гэта назначэньне новага біскупа, пакуль што згадваць ня будзем: скажам аб гэтым сваё слова, калі пабачым і пачуем, як новы біскуп будзе адносна беларусаў паступаць. Дагэтульшнія кр. кі, як адпаведных уладаў, так і самога біскупа-номінага не пазваляюць аднак мець ружовых надзеяў на гэту будучыню: улады пры назначэньні біскупа не кіраваліся нашым сьлішным жадаваньнем, каб для беларускага Палесься быў і біскуп беларус; ня ведаем дагэтуль таксама, ці сам біскуп-номінаг эдэцылуецца нават на працяганьне пабеларуску пры сваім інгрэсе пінскай бульлі.

Словам, усё дагэтуль ідзе такім парадкам, што быццам беларусам толькі патрэбна каацэльная ўлада і яны толькі гэту ўладу мусюць шукаць, прасіць а і слухаць. Дагэтуль у нас так ёсьць. — Гэкі спосаб трактаваньня патрэбаў верных у існых народаў даводзіць аднак да таго, што ня верныя шукаюць улады, але ўлада шукае сабе верных і... ня можа іх знайсці.

Ці каацэльныя ўлады выключаюць гэту апошнюю магчымасьць на Беларусі? Ч.

Як іныя народы з гэтым крызісам змагаліся і змагаюцца і як да самапомачы брацца нам, беларусам.

Кніжка гэта вельмі на часе і каштуе ўсяго 25 грашоў. Галоўны олад: Bielaruskaja Kniharnia „Pahonia“, Wilnia, Zawalnaja 6—10.

„Царква і Народ.“ Пад такім загалоўкам апошнімі днямі паказалася ў сьвет беларуская праваслаўная часопіс. Часопіс гэны мае выходзіць раз у месяц. Зьмест часопісі рэлігійна-грамадскі. Адрэс адміністрацыі „Ц. і Н.“ — Вільня, Завальная 6—10. Выдавец Яхім Красоўскі, рэдактар — Іван Балтручак.

3 Польшчы.

Чаго ня могуць забраць сэквестратары? Нядаўна ўрад выдаў распараджэньне з разьясьненьнем чаго ня маюць права забіраць сэквестратары за падаткі. А іменна, не падлягаюць сэквестру:

Спронт хатні, пасьць, хуоць (бяльб) і штодзённая вопратка неабходная для гаспадары і яго сям'і; запас ежы і апалу на адзін месяц; прадметы і сыр'е неабходныя для асабістага заробтку, пражываючага з рук працы; прадметы неабходныя для выкананьня службовых абавязкаў; заплата за працу неабходная на ўтрыманьне працаўніка і яго сям'і ў працягу тыдня; запасага атрыманая з мэтай ратуны ад хваробы або якога іншага няшчасця; прадметы служачыя для рэлігійных практык або для навукі; ганаровыя знакі, шлюбныя прысьпёжкі, фамілійныя дакуманты і іншыя прадметы характару асабістага.

Сьмерць жонкі Прэзыдэнта Польшчы. У мінулым тыдні 18 г. м. памёрла жонка сучаснага Прэзыдэнта Польшчы М. Мааццкая.

3 заганіцы.

У Нямеччыне і пасля выбараў у парлямэнт нутраная фэрмэнтацыя не ўсакілася. Гітлераўцы (варэдныя соцыялісты) хоць і пасля выбараў ня маюць абсалютнай большасьці, дамагаюцца ўлады ў дзяржаве. Ш. ўрмовыя батальёны нар. дных соцыялістаў з неслабучай энэргіяй праяўляюць сваю агрэсыўнасьць далей. Сучасны ўрад, ратуючы сваю „павагу“, завёў даразныя суды. Апошнімі часамі даразны суд засудзіў 5 гітлераўцаў на кару сьмерці. Гітлераўцы паднялі пратэст супроць гэтага прысуду. Адзін прамоўца гітлеравец на вечы заявіў, што гэты прысуд ёсьць сыгналам, які ўзварушыць усю Нямеччыну.

Голад, зладзейства і суровыя кары ў ССРР. Бальшавікі ніяк ня могуць наладзіць жыцьця, каб забясьпечыць „овьятую“ ўласнасьць дзяржавы ад голодага насельніцтва.

Пасля забараньня камуністамі ўсіх багачыяў зямлі на ўласнасьць дзяржавы і сколектывізаваньня варштату працы, насельніцтва ССРР апынулася ў поўнай залежнасьці

u ludzkija duży ziernie kooperatywnaj samapomocy, treba hetyja duży uspachać rodnej kultury. Tam-ža ŹnoŹ, dzie heta kultura Ź zaniapadzie, tam treba jaje adbudavać, adnavić, choć-by heta kaštavala nietviedama kolki. I tut urešcie prychođimo da vysnau, što kulturalnaje adradžeńnie narodaŹ nia jość pustoj vydumkaj, biaz nijakaje Źnutranaje vartaści, nia jość niečyім kaprysam ci Źpadabańniem: nie, kulturalnaje adradžeńnie narodu heta žyćciovaaja kaniešnaść, biez katoraj narod nia мае ludzkich pravoŹ i biez saznańnia viečna hibieje Ź biadzie i panižeńni.

Маўчымаść коопэратыўнай самапомачы ў беларусаў.

Kożny choć kryšku Źvažniejšy čytač papia-rednich radkoŹ chiba-ž zadaść sabie Źrešcie pytańnie ab praktyčnym značeńni hetych razvažañnieŹ dla našaha bielaruskaha narodu naahu i pad Polščaj — asabliva. Ci Ź nas bielarusoŹ moža kooperacyja tak raźvivacca i davać nam hetulki karyści, jak my heta siańnia bačym napr. u ŹkraincaŹ?

Adkaz na heta pytańnie zaleža ad taho, jak chutka narod naš, u svajoj masie, Źsviedamicca nacyjanalna i kulturalna i jakoje jahonaje budzie Źsviedamleńnie kooperatyŹnaje.

Źsviedamleńnie nacyjanalnae pavinna jsci pobać i roŹna z adradžeńniem našaj narodnaj kultury. Jak niemcy, anhielcy, łatyšy, estoncy, Źkraincy i inšyja narody budavali Ź slabie kooperacyju na svajej rodnej, a nie na čužoј kultury, tak treba rabić i nam bielarusam. I nam rodna-ja kultura — žyvoje bielaruskaje slova, bielaruskaja hazeta, knižka — musiać być mocnym fundamantam, na katorym majemsia budavać svoj dabrabyt.

Skaža moža niechta, što škoda času i sił kapacca Ź svajoj biednacie dy što lepš zrazu vyjšci na „poŹnyja vody“ i vykarystać kulturu čužoј.

Na heta adkaz prosty. Nie adna i nia dźvie byli Źžo proby budavać u nas kooperacyju na asnovie čužoј kultury. A hdzie-ž plady hetaj kooperacyj siahońnia?... Spalahać na samuju tolki čužoј kulturu, biaz kultury sobskaj, heta ta-

koje samaje lohkadumstva, jak lohkadumstvam i dziacinstvam jość chacieć haspadaryć samymi tolki pazyčanyimi hrašmi, nia majučy hrašej svaich: raniej ci paźniej, ale bankroctva abaviazkavaje.

Treba dziela hetaha mieć svoj kapital sobski, svaju rodnuju kulturu. Nie bahataja mo' ja-na Ź nas siańnia, ale vyrakacca jaje nam nielha, jak nielha vyrakacca svaich baćkoŹ dziela taho tolki, što jany biednyja, ciomnyja: nie, nie vyrakacca ich treba, ale Źsimi siłami ich vučyć, im pamahać. Hetak tvaryli svaju kulturu Źsie narody, hetak musim rabić i my, bielarusy.

Tut-ža treba skazać, čamu kooperacyja hetak patrabuje ad narodu jaho sobskaj kultury, a nie zdavalajacca kulturaj čužoј. KulturaŹ nia jość umieńnie sioje-toje pračytać i z hrachom napaloŹu rašpisacca: treba prynamsia Źsio napisanaje dobra razumieć i samomu Źmieć skazać ci napisać toje, što dumaješ. Heta-ž maŹyma tolki Ź tej movie, u jakoj narod dumaje. Narod naš dumaje pabielarusku i tamu kultura jahona-ja musieć być bielaruskaj.

Kooperacyja jość spravaj hramadzkaј i dzie-la taho patrabuje ludziej, katoryja-b razumieli nia tolki jak hetu spravu pavieści, ale i jak jaje skantralavać. I tut patrebna rodnaј kultura, bo jana tolki zdolna hetych ludziej adpaviedna pryhatavać.

Što datyča h. zv. kooperatyŹnaha Źsviedamleńnia, dyk heta jość Źžo vynik bližejšaha teoretyčnaha i praktyčnaha zacikaŹleńnia kooperacyjaj. Pravilam pry hetym jość nie chapacca adrazu za rečy vialikija, a ciarpliva pačynać ad najlahčejšych, vytryvała spalahajučy pry hetym pierad usim na svaje sobskija siły. Jakuju i hdzie zakładać kooperatyvu pieršaj, zaleža ad taho, jakija jość danyja da raźvićcia. Ahulna pryniata ličyć kooperacyju spažyvieckuju najlahčejšaj, a vytvorčuju — najciažejšaj; kooperacyja kredytovaja staić pasieredzinie.

Što-ž robicca siahońnia Ź nas, bielarusoŹ pad Polščaj, u sensie kooperacyj? Treba pryznać, što choć slabyja pačatki, ale Źžo jość. Slabyja jany, bo nie spaluchanyja z saboj u adno cełaje. Dziesiatok—druhi kooperatyvaŹ roznaha vidu nat

vioscy, kooperatyŹny bank i pčalarskaja kooperatyva Ź Vilni — voš i Źsio, čym mohuć aficyjalna pachvalicca siahońnia bielarusy pad Polščaj. Mała hetaha dy i toje byccam biaz kryvi, biez kašciej. A najhorš toje, što pa vioskach Źsiciaž jašče pakutuje manija „skoraj raboty“ zasnovyvać kooperatyvu na čužym fundamencie, na čužym kapitale. Usie jany z časam buduć musieć „admierci“, jak procinaturalny vybryk nienaturalnych varunkaŹ, kali zahadzja nie pieratvoracca Ź instytuciju rodnuju. U adnym miejscy pojdzie heta lahčej, u inšym — ciažej. Usiudy adnak pa ich astaniecca horkaje rasčaravańnie, jak biarvieńnie i kaluhaviny pad nahami novaje, rodnae kooperacyj.

Ci my, bielarusy, hetyja pieraškody pieramožam, budzie zaležyć ad taho zapasu sił, jaki my zdabudziem u budavańni svajeј rodnej bielaruskaj kultury. Na heta patrebny siły nia tolki adzinak, ale i celych arhanizacyjaŹ, jakija majuć na mecie pašyrońnie rodnej kultury. Hetkaj miž inšym arhanizacyjaj jość Bielaruski Instytut Haspadarki i Kultury, jaki šešć hadoŹ Źžo, ad 1926 h., pracuje nad pašyreńniem i bielaruskaj kultury i kooperatyŹnaj Źsviedamaści. Hurtki Instytutu na vioscy, heta vidavočnyja kletki, heta vohniščy našaha narodnaha dabrabytu. Pracujučy kulturalna Ź hetych hurtkoch z bielaruskaj hazetaј, z bielaruskaj knižkaј u rukach, mimavolna i časta niešviadoma pryhataŹlajem hrunt i dla rodnae kooperacyj, a praz jaje — dla moralnaha i materyjalnaha dabrabytu našaha narodu.

Pašyrajma-ž našu rodnuju kulturu, bo Źžo naša budučynia! Pašyrajma z tym bolšaj samachviarnaščiaј, bo Ź abladnieńni svaim narod naš siahońnia dachodzić da „hadžyny 12-aj“, nijakaj nieadkul pomačy nia мае, patreby i balački narodu pierarastajuć jaho samoha, a kooperacyja ratavala i ratuje Źsih, čto tolki Źmieła za jaje chapajacca.

Paznajma-ž kooperacyju i my, bielarusy, i hdzie tolki možna — zastasujma jaje! Pola da pracy tut dosyć usim. A Intelihencyja naša musila-b zrazumieć urešcie, što jejnym zadańniem jość nia olki žydańnie, ale i tvareńnie narodnaha dabra.

Д а н а с п і ш у ц ь.

З ДЗЕЙНАСЬЦІ БЕЛАРУСКОЙ КООПЭРАТЫВЫ.

Баяры, Нясвіскага пав. У нас ёсць свая коопэратыва. Наша коопэратыва абымае нашу вёску і суседнюю вёску Вялікую Ліпу. Тып нашай коопэратывы — малачарня. Наша малочная коопэратыва мае цяпер 196 сяброў і зарэстраваны 312 кароў. За 1931 год наша малачарня перарабіла 159 838 літраў малака і выпрадукала 7.188 кіляграмаў масла.

Агульны абарот гандлю за год раўняецца 24.375 зл. 76 грош. Паявы капітал малачарні ў сёлетнім годзе — 7.383 зл. 68 гр. За год павялічыўся паявы капітал на 1.376 зл. 64. Задэкларавана, але ня ўплачана паяў на 3.536 зл. 36 гр.

Нярухомае маёмасць малачарні (будынак) ацэнена на 10 825 зл. Рухомая маёмасць ацэнена на 3 995 зл.

На 1.V. 1932 г. малачарня мела даўгу 6.948 зл. 63 гр. Малачарні гінаваты — 666 зл. 45 гр. Гатоўкі ў касе было 620 зл. 26 гр.

Апрача гэтага, наша малачарня мае сваю малочную краму ў Баранавічах, дзе прадае свае малочныя вырабы.

Словам наша коопэратыва развіваецца і нямае дае карысці арганізаванаму ў коопэратыве сялянству. К о о п е р а т а р.

ГАСПАДАРЧЫ КРЫЗЫС ЗМАГАНЬНЕЗІМ.

Сьвіслач, Ваўкавыскага пав. Вельмі многа цяпер пішучы, а яшчэ больш гавораць аб гаспадарчым крызісе, але вельмі мала робяць, каб перамагчы гэты крызіс. Адно толькі нараджаюцца, як змагацца з крызісам. Конфэрэнцыям дзеля змаганьня з крызісам дык і канца няма. Збіраюцца, радзяцца, пішучы адозвы, заклікаюць людзей да змаганьня з гэтай невармальнай праявай у жыцці, а работы змаганьня з крызісам усё няма і няма, крызіс-жа сам спыняцца ад прыгожых слоў лардчыкаў аві думам і ўсё пашыраецца. Работнікі галадуюць, а сяляне амаль дарма аддаюць свой цяжкі працаваны прадукт.

Нашы сяляне ўжо перасталі курыць, бо няма за што купіць і пачкі махоркі, а работнікі запіснулі жытвы ў дзягу сабе і сваім

ад дзяржаўнай ўлады. Дзяржаўная ўлада аталася панам і валадаром усяго, а насельніцтва — бядакамі і проста нявольнікамі. А дзе беднасць і голад посяг з багаццем, там і зладзейства.

Зладзейства ў ССРР цяпер вельмі пашырылася. Крадучы ўсе і ўсюды, пераважна прадукты першай патрэбы. Крадучы хлеб, вопратку, а нават збожжа на полі; абрэзваюць каласы, „малоцяць“ на полі снапы і з поля „вымалачанае“ гэтак збожжа носяць у кішэнях. Урад, дзеля змаганьня з гэтым „зладзействам“, выдаў суровы дэкрэт, паводле якога ўсе гэткія „зладзеі“ будуць карацца смерцю, або катаргай ня менш як 10 гадоў.

З краю.

Нелады ў камуністычнай партыі Зах.

Беларусі. Камунізм, спаткаўшыся з практычным жыццём, аказаўся толькі мрыяй матэрыялістычнай філосафіі. Дзеля гэтага і сама ідэя камунізму што раз становіцца больш зразумелай, як тэорыя, якая ня можа праявіцца ў практычным жыцці. Адчулі гэта сяляне пад уладай камуністаў у С.С.Р.Р., пачалі гэта разумець і сябры камуністычнай партыі Зах. Беларусі. З гэтай прычыны ў радых К.П.З.Б. пачаліся нелады. Сябры партыі, якія апынуліся ў кіраўнічых органах вярхоўнага камунізму ў нашым краю, расчараваўшыся ў самую ідэю камунізму, дашчэнту здэморалізаваны, пачалі абкрадаць самі сваю арганізацыю. Пасля гэтага кіраўнікі партыі пачалі ўцякаць з сваіх адказных становішчаў. За паводырамі пачалі ўцякаць з партыі і сябры радыяна.

Віленскія пельскія газеты падаюць, што апошнімі часамі з прычыны неладаў у цэнтры К.П.З.Б. дзейнасць гэтай партыі зусім заглохла ва ўсім краю. У Наваградчыне мала дзе чуваць праяву камуністычнай работы, а ў Віленшчыне і зусім ня чуто.

Гураган. Надовычы над Суботнікамі, Лідзкага пав. пранёсся нябывалай сілы гураган, які зруйнаваў будынкі і лес у ваколіцах Суботнік.

Антысэміцкая праява у Гальшанах, Ашмянскага пав. ў панядзелак 15 г. м. дайшло да забурэння. Сяляне выйшаўшы з касцёла, падражнены захаваннем суседнячага з касцёлам жудка, накінуліся на хату іцкі і хацеалі яе здэмаляваць. Паліцыя на-тоўп разганяла і заварушэнне ўсмірыла. Цяпер у гэтай справе вядзецца следства.

сем'ям так, што за 1 злот пражывае цэлы дзень сям'я 4—5 душ. На мой пагляд, няма чаго чакаць і спадзявацца, што конфэрэнцыі сільных гэтага сьвету сваімі адзовамі, загадамі ды распараджэннямі перамогуць крызіс і ашчаслівяць беларускіх сялян і работнікаў. Калі трэба самім змагацца за лепшую долю. Прадусім трэба нам арганізавацца ў сваё беларускае арганізацыі, закладаць сваю беларускую коопэрацыю; арганізаваць коопэрацыю ня толькі раздэльча-спажывецкую, але і вытворчую. У коопэрацыі трэба аб'яднаць усе нашы беларускія сілы вытворчасці і спажывецтва. Нічога ня даць за бязцэн свайго і ня браць дарагога чужага. Вось наш беларускі спосаб змаганьня з крызісам і нашай злыбдой. М. Л.

„TANNY SOBSKI DOM“ tady budzie tannym, kali stracha budzie pakryta čystaj cynkawaj blachaj, katoraja daje absolutnuju hwarantuju doŭhatrywa- laści i nie patrabuje nijakaj konserwacyi. Dokazam hetaha jość niżejzmie- ſčany źmiest adnaho z mnohich paświedčańniaŭ.

Hetym świedču, što stracha domu u Lwowie pry wul. Sobieskaha 1. 3., katoraha žjaŭ- lajusia kiraŭnikom, pakryty byŭ u 1853 h. čystaj cynkawaj blachaj, katoraja tam lažyć pa siahonjašni dzień. Heta blacha da siahońnia nachodzicca ŭ zdawalajučym stanie i miascami tolki była paškodžana ŭ časie polska- ukraïnskich bahoŭ u 1918-19 h. i hetyja miascy byli napraŭлены nowaj blachaj.

INŻ. KAZIMIER WINIARZ

Lwoŭ, dnia 1 čerwienia 1932 h.

Kiraŭnik Addzielu Budynkaŭ Akružnoj Dyrekcyi P.K.P. ŭ Lwowie

Dziela taho kryj strachu čystaj cynkawaj blachaj.

„BLACHA CYNKAWAJA“: Biuro produży polskich walcoŭniaŭ cynku, Sp. z o.p. w KATOWICACH Marjacka 11

daje biazpłatna ŭśialakija wyjaśnieńni i techničnyja parady.

З Вільні.

Полёнізацыя Вострай Браны. Абраз Маці Божай ў капліцы Вострай Браны ў Вільні праз вякі ўзбудзіў вялікую чэсьць для Маці Божай усяго краю, Беларусі і Літ- вы. На чэсьць Маці Божай у Вострай Бра- ме народ беларускі і літоўскі стварыў гім- ны-песні, якія ў мольбах на чэсьць Востра- брамскай Маці Божай — аякуны Краю раз- даюцца па ўсяму краю. Вялікую так жа чэсьць Вострабрамская Маці Божая мае і ся- род майсцовых палякоў.

Дзеля таго, што Абраз Маці Божай ў Вострай Бране мае так вялікую чэсьць ся- род беларусаў, літоўцаў і палякоў, надпісы на сьценах капліцы Вострай Браны, выра- жаючыя чэсьць для Маці Божай, да гэтай пары былі палацінскі, як у мове інтэрнацы- янальнай, на раўні ўважанай каталікамі: беларусамі, літоўцамі і палякамі. Цяпер жа, гэтыя лацінскія надпісы маюць быць замен- ны польскімі.

Замена напісаў на Вострай Бране лацін- скіх польскімі абражала-б пачуцьці народныя і рэлігійныя як беларусаў, так і літоўцаў, а дзеля гэтага трэба, каб адпаведныя духоўныя ўлады да гэтага не дапусьцілі.

Наша пошта.

Ж в. Фэльетон гэтым разам слабаваць — няма ў ём заканчэння думкі, а дзеля гэтага да друку не на- даецца.

Вількоўшчыку. Верш перадалі ў „Шл. Мол.“ Калі ўжо маеце ахвоту тлумачыць, дык тлумачце што- небудзь паважнае.

Чаю. Газету Вам пасылаем акуратна, бракуючыя нумары высылаем.

Гаўрыльчыку Спагадаем, але памагчы ня можам.

Лешуку. Дзякуем, карыстаем. пішыце часцей.

ADKAZ JURCY NA „PANSKAJE IH- RYŠČA NA NOWY ŁAD“.

I durny-ž ty, jak baran!
Zdziwawaŭsia—i čaho?
Što hulaje modna pan?
Što chwataje dla jaho?

Što-ž ubačyŭ ty dziŭnoha:
Pan u dudku swaju dźmieć?
Kab ty bačyŭ hdzie takoha,
Što pracuje, žnieć, hareć!
Praŭda, mudraja to šuka —
Palcam pstrykać ŭ fartaplas:
Adnak bolšaja nawuka —
„Swajo dzieła — u svoj čas.“

Sam ty widzieŭ: niet zdarohja—
Pany biely, jak ściana:
Heta ichna biezhałoŭje,
Bo paradku ŭ ich niama.

Nahulajucca unočy,
A dniom spać, jak barany.
A jak škly ŭskładzie na wočy —
Wažny pan, ale durny!

Choć i świeciać, ŭ chacie pusta—
Ŭsio prajeli — bolš niama!
Ŭ halawie haroch — kapusta,
A ŭ duży — piakielna čma...

Nadajeli tyja žarty,
Wodka, muzyka i bał:
Pakazali čaho warty,
Dyk astaŭsia pusty žal...
I pańienkam nadajela
Žyć paludzku, jak daŭniej:
Licytujuć swajo cieła —
Nia stydajucca ludziej.

Taja-ž skrynka z hałasami —
Ŭ joj aleju nie staŭčeš!
Jak swajho niama časami,
Dyk čužoha nie nalješ.

Duža stali pany redki,
Dy i tyja nos dziaruč:
Astalisia im abjedki,
Što nia źjeli, to sažruč.

Tancawali, jak zdurnieŭšy,
Dzień i noć bački, dziady:
Ŭnuki hoły, niedajeŭšy,
Raspaŭžlisia, chto kudy.

Da kaścioła časam modna
Trapić — świečki pahasić.
A jak świata jość narodna —
Až spacieje — tak spašyć.

Handal žonkami zawodziać —
Im pa ludzku ciazka żyć:
Jak sabaki čužych zwodziać...
Oj, kaliści buduć wyć!

Žywuć, kruciać, jak skacina —
I dziaciej u ich niamaš:
Pryjdzie Božaja hadzina —
Adryhniecca toj kirmaš!

Sami dobra ŭsio umiejuć —
Čiapier wučać naš narod:
Ŭsiudy wietru jak nasiejuć,
Pažnuć buru, kab ich zwod!

I ty chočaš padlizacca:
Krywić mowu i jazyk —
Dy stydaješsia pryznacca,
Što ty Jurka, što muzyk.

Šeršć i piory admieniaješ —
Ty na pana zachwareŭ:
Što z taho ty skarystaješ,
Kab ty, Jurka, toje źjeŭ!

Jak swajho tabie nia stała,
Ty čužoha nie čapaj!
Tamu tolki češć i chwała,
Čhto pracuje — toje znaj!

Ty padliza, maładušny,
Ty ślapy, cialo, hultaj!
Bohu z tołkam budź paslušny —
Bolš pracuj, a mienš bałtaj!

„Po polskiemu“ chočaš „gadać“ —
Pradaješ za groš dušu:
Ja-ž ciabie, takoha hada,
Ŭ baśni dobra apišu.

Pana chwalić pan zatoje,
Što niama za što chwalić —
Stukni, brat, u što pustoje —
Recha hromka zahudzić.

Dyk durny-ž ty, miły bracie!
Ŭ tałalajstwa sadziš nos:
Lepš siadzieŭ-by ŭ swajej chacie:
Kudy-ž ciabie čort panios?!

W. A.